

nice, koji se često adaptiraju elipsom (*living theatre = living*), anglicizme s dva roda (*parti*, može biti muškog i ženskog roda), tvorbu anglicizama pomoću nekolicine riječi koje su se u adaptaciji pretvorile u »formante«, dakle neke vrste zavisnog tvorbenog morfema. To su npr. *aid, gate*, pomoću kojih se prema modelu *band aid* ili *watergate* mogu tvoriti drugi anglicizmi (*jazz aid* i sl.) a najzanimljiviji su hibridne riječi, tj. oni anglicizmi koji se tvore dodavanjem engleskog »formanta« na hrvatsku osnovu, npr. *Šajbergate*. Ovo poglavlje daje još mnoge informacije o ortografiji, izgovoru, skraćenicama, te raznim osobenostima na svim razinama adaptacije.

Konačno, zadnje poglavlje (VII) daje tumač znakova u rječniku, popis rječnika koji su korišteni kao izvori, nadasve dragocjene upute za upotrebu rječnika i kazala, te popis literature.

Drugi dio je sam rječnik popraćen kazalom. Natuknice u rječniku jesu engleski modeli uz detaljan jezični opis, te sve varijante anglicizama i njihovo značenje uz naznakom svih vrsta adaptacije o kojima je u uvodu bilo riječi. *Kazalo* je popis svih anglicizama i upute na oblik izvornog modela, koji je u *Rječniku* popraćen kompletnim opisom.

Ovaj jedinstveni rječnik, dakle, daje iscrpan popis i opis svih anglicizama koji su u tekućoj upotrebi u hrvatskom jeziku, uz kompletni opis njihovih izvornih oblika i svih promjena koje su doživjeli adaptacijom. Time je to ne samo vokabular, popis engleskih riječi u našoj upotrebi, nego i vrijedan izvor informacija o njihovom i izvornom i adaptiranom obliku i upotrebi. To je rječnik zasnovan na posebnoj znanstvenoj teoriji, te je kao takav i njezina primjena te vrijedan za stručnjake, lingviste različitog profila. Međutim, to je i koristan priručnik za svakoga koji upotrebljava stranu terminologiju, ili želi biti informiran o engleskim riječima koje svakodnevno upotrebljava.

Nives Sironić-Bonefačić

Luciano Satta: *MATITA ROSSA E BLU*
Bompiani, Milano, 1989.

Knjiga *Matita rossa e blu* (u slobodnom prijevodu *Podvučeno crvenom i plavom olovkom*) nastala je kao izbor najboljih stranica rubrike koju je Luciano Satta niz godina vodio u talijanskim novinama. Radi se o posebnoj vrsti osvrta na književno stvaralaštvo talijanskih suvremenih autora. Satta se ne bavi književnom već jezičnom analizom djela nastojeći pronaći jezična odstupanja od norme talijanskog književnog jezika u djelima afirmiranih pisaca. Kao pažljiv čitalac, vrlo osjetljiv na jezičnu normu, poput savjesnog nastavnika podvlači crvenom i plavom olovkom veće ili manje greške ili stilске nezgrapnosti koje je pronašao u djelima stotinu i deset autora.

Britkim ali odmjerenim stilom, ponekad uz laganu ironiju i smiješak, navodi greške u kontekstu citirajući autore. Njegov kritički osvrt otkriva znalca s razvijenim osjećajem za jezik ali i za odmjerenu kritiku. Iz djela izdvaja samo karakteristične kraće odlomke u kojima osjeća nesklad između sadržaja poruke i njezine jezične forme.

Pristup greškama i obrada citiranih odlomaka nije znanstvena ni po metodologiji

ni po instrumentariju analize. Velika je šteta što ne bilježi točnu stranicu citiranih djela i njihovo izdanje. Ne tumači ni uzroke pogrešaka. Njegove zabilješke ne prelaze okvire novinarskog stila izlaganja što umanjuje vrijednost djela, ali pridonosi tečnosti i pristupačnosti izlaganja.

Premda Sattina knjiga nema pretenzije znanstvene rasprave, bit će zanimljiva svima koji se bave nastavom talijanskog jezika, i to kao materinskog i kao stranog jezika. Nastavnici se često nalaze pred dilemom kako ispraviti i da li ispraviti greške u učeničkim radovima. Čitajući ovu knjigu postat će im jasno da je kriterij jezične norme vrlo elastičan, da se jezik mijenja i da pokazuje težnju pojednostavnjenju. Da li možemo uvijek prihvatiti Sattinu ocjenu kao jedino ispravnu? Neke su od citiranih grešaka možda nastale u tisku ili zbog nepažnje autora, neke su rezultat površnosti (npr. brojne ortografske greške u grafiji stranih riječi ili u krivim oblicima aorista nekih nepravilnih glagola), ali dio je sigurno proizvod promišljenog djelovanja na jezik i korištenje oblika koji odstupaju od norme kao element registra i stila izražavanja.

Iz citiranih je primjera vidljiv velik utjecaj govornog jezika, regionalizama i dijalekata na književni izraz u talijanskom jeziku. Često se koristi višestruka negacija, ne poštuju se pravila slaganja vremena, ali upotreba konjunktiva još je uvijek vrlo živa. Na području leksika vidljiv je prodor neologizama i stranih riječi koje se često navode u pogrešnoj grafiji. U tvorbi perfekta prevladava upotreba pomoćnog glagola *avere*, i to posebno u sklopu s modalnim glagolima uz koje je naveden glagol kretanja (npr. *avrebbe potuto uscire*).

Težnja korištenju pomoćnog glagola *avere* prisutna je i u djelima poznatih autora, npr. U. Eca (*avrebbe dovuto venire, ho voluto entrare, aveva dovuto scendere*).

Zbog intrigantnosti i zanimljivosti obrađene teme, tečnosti izlaganja i aktualnosti ovu knjigu preporučam kao zabavno i korisno štivo svim nastavnicima talijanskog jezika. Knjiga potiče na razmišljanje o jeziku i jezičnoj normi kao i pojmu greške. Iznesen materijal bi uz drugačiju obradu mogao postati tema zanimljive znanstvene rasprave o težnjama suvremenog talijanskog jezika u djelima odabranih autora.

Nives Sironić-Bonefačić

Raffaele Simone: FONDAMENTI DI LINGUISTICA

Laterza, Roma-Bari, 1990, 600 str.

Raffaele Simone, talijanski lingvist, autor više zapaženih knjiga iz područja lingvistike, objavio je 1990. godine zanimljiv uvod u opću lingvistiku pod naslovom *Fondamenti di linguistica (Temelji lingvistike)*. Opsežna knjiga (600 stranica) jedan je od zapaženih uvoda u lingvistiku i to ne samo u okviru talijanske već i svjetske lingvistike. Djelo, nastalo na vrlo širokoj osnovi lingvističkog, filozofskog i kulturološkog obrazovanja autora, odražava i njegovo bogato metodološko i didaktičko iskustvo kao profesora opće lingvistike na više eminentnih talijanskih sveučilišta. To je iskustvo vidljivo u vrlo promišljenoj progresiji iznošenja gradiva, u podjeli gradiva po poglavljima i u